כיתה ד' | תנ"ך | חנ"מ: לקויות למידה | רמת קריאה א'-ב' | שיעור 1 מתוך 3 | 45 דק' | שמות א, ח

"מֶלֶךְ חָדָשׁ": מֶלֶךְ חָדָשׁ בְּמִצְרַיִם

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יספרו בעל פה, במשפט אחד, מה קרה במצרים: קם מלך חדש שלא ידע את יוסף (שמות א, ח).
- התלמידים יזהו בתמונה ובפסוק את המילים: מֶלֶךְ, חָדָשׁ, מִצְרַיִם, יוֹסֵף.
- התלמידים יביעו מחשבה על הכרת טובה: למה חשוב לזכור מי עזר לנו.

🧩 התאמות לכיתת לקויות למידה

- כל הטקסט לתלמידים מנוקד, באות גדולה, במשפטים קצרים של 3-7 מילים.
- רעיון אחד בכל פעם, ותמונה או איור ליד כל רעיון. אותו צבע לאותה מילת מפתח בפסוק, בכרטיסים ובדף העבודה.
- המורה קורא/ת את הפסוק בקול, והתלמידים חוזרים אחריו/ה. לא מצפים שהתלמידים יקראו לבד את כל הפסוק.
- בדף העבודה: בחירה מתוך 2-4 אפשרויות, חיבור בקו, סימון והקפה. אפשר לענות בעל פה או בציור במקום בכתיבה.
- שיעור קצר בחלקים של 5-10 דקות, עם הפסקת תנועה באמצע. אפשר לפצל את השיעור לשני מפגשים.

📚 בהתאם לתוכנית הלימודים

לפי תוכנית הלימודים בתנ"ך ממלכתי ליסודי (2023) ספר שמות נלמד בכיתה ד'. בחמ"ד, לפי התכנון השנתי, חומש שמות נלמד בכיתה ג'. היחידה בנויה לכיתה ד' של תלמידים עם לקויות למידה, ברמת קריאה של כיתות א'-ב', על שלושה פסוקים בלבד (שמות א, ח-י). נבנתה לבקשת מורה. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

להמשך באתר: שמות א לכיתה ב': שעבוד מצרים (פסוקים ח-יד) ושמות לכיתה ד': שעבוד מצרים.

❓ השאלה הגדולה של השיעור

מִי הַמֶּלֶךְ הֶחָדָשׁ?

🧪 פתיחה: מִי זוֹכֵר אֶת יוֹסֵף?

יוֹסֵף הָיָה בְּמִצְרַיִם.

הוּא עָזַר לְכֻלָּם בִּזְמַן הָרָעָב.

מָה עוֹד אַתֶּם זוֹכְרִים עַל יוֹסֵף?

למורה: מראים את כתונת הפסים ושואלים מה התלמידים זוכרים מספר בראשית (החלומות, הרעב, המשפחה שירדה למצרים). מספיקה תשובה של מילה או שתיים.

🖼️ הסיפור בתמונות

יוֹסֵף כָּבָר מֵת.

קָם מֶלֶךְ חָדָשׁ בְּמִצְרַיִם.

הַמֶּלֶךְ הֶחָדָשׁ לֹא זוֹכֵר אֶת יוֹסֵף.

הוּא לֹא זוֹכֵר אֶת הַטּוֹב שֶׁיּוֹסֵף עָשָׂה.

למורה: מספרים את הסיפור בקול, משפט אחרי משפט, ומצביעים על התמונה.

📜 הפסוק (שמות א, ח)

(ח) וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף

נוסח הפסוק מספריא (מקרא על פי המסורה), בלי טעמי המקרא. המורה קורא/ת בקול והתלמידים חוזרים. המילים הצבעוניות הן מילות המפתח.

🔤 מילים חדשות בתמונות

מֶלֶךְ

הָרֹאשׁ שֶׁל הַמְּדִינָה

חָדָשׁ

לֹא הָיָה קוֹדֶם

מִצְרַיִם

אֶרֶץ עִם פִּירָמִידוֹת וְנָהָר

יוֹסֵף

הַבֵּן שֶׁל יַעֲקֹב

לֹא יָדַע

לֹא הִכִּיר, אוֹ לֹא רָצָה לִזְכֹּר

👍 נָכוֹן אוֹ לֹא נָכוֹן? (מִשְׂחַק תְּנוּעָה)

👍 נָכוֹן: מְרִימִים אֲגוּדָל. 👎 לֹא נָכוֹן: מוֹרִידִים אֲגוּדָל.

1. קָם מֶלֶךְ חָדָשׁ בְּמִצְרַיִם.
2. הַמֶּלֶךְ הֶחָדָשׁ זוֹכֵר אֶת יוֹסֵף.
3. יוֹסֵף עָזַר לְמִצְרַיִם.

תשובות: 1 נכון, 2 לא נכון (הוא "לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף"), 3 נכון.

💬 שאלות לכיתה: חושבים יחד

לָמָּה חָשׁוּב לִזְכֹּר מִי עָזַר לָנוּ?

מִי עָזַר לָכֶם פַּעַם?

אֵיךְ אוֹמְרִים לוֹ תּוֹדָה?

סיכום: מה למדנו היום

קָם מֶלֶךְ חָדָשׁ בְּמִצְרַיִם.

הוּא לֹא זָכַר אֶת יוֹסֵף.

🎟️ **כרטיס יציאה (2 דקות)**

אִמְרוּ בְּמִלָּה אַחַת: מִי קָם בְּמִצְרַיִם?

👩‍🏫 **מהלך השיעור (45 דקות)**

חומרים: העמוד הזה או המצגת על הלוח, דף עבודה, צבעים

1. פתיחה: מי זוכר את יוסף? (כתונת הפסים) (5 דקות)
2. הסיפור בתמונה: המורה מספר/ת והתלמידים מסתכלים (5 דקות)
3. הפסוק: המורה קורא/ת את פסוק ח בקול, התלמידים חוזרים ומצביעים על המילים הצבעוניות (8 דקות)
4. מילים בתמונות ומשחק "מילה ותמונה" (בלוח החכם או בזוגות בטלפון/מחשב) (10 דקות)
5. הפסקת תנועה: נכון או לא נכון באגודל (4 דקות)
6. חושבים יחד: למה חשוב לזכור מי עזר לנו (5 דקות)
7. דף עבודה (6 דקות)
8. כרטיס יציאה (2 דקות)

📖 **הסבר למורה**

הפסוק הראשון ביחידה: "וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף" (שמות א, ח). אחרי מות יוסף ואחיו, ובני ישראל גדלו ונעשו רבים (פסוקים ו-ז), עולה מלך חדש.

רש"י על "ויקם מלך חדש" מביא מחלוקת: "חַד אָמַר חָדָשׁ מַמָּשׁ, וְחַד אָמַר שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ גְּזֵרוֹתָיו", ועל "אשר לא ידע": "עָשָׂה עַצְמוֹ כְּאִלּוּ לֹא יְדָעוֹ" (רש"י, שמות א, ח). לכיתה אפשר לומר זאת בפשטות: אולי זה מלך אחר, ואולי המלך עשה את עצמו כאילו הוא לא מכיר את יוסף, כלומר שכח את הטוב.

💡 **הערות למורה**

לא מספרים בשיעור הזה על העבודה הקשה ועל הגזרות (פסוק יא והלאה). המטרה היא רק הפסוק הראשון ושלוש-ארבע מילים. אם הכיתה מתקשה, מספיק לעבוד על המילים מלך, חדש ויוסף. המשחק עובד בלחיצה (גם בטלפון ובלוח חכם) ואינו שומר שום מידע.

📝 בדף העבודה

דף עבודה מנוקד באות גדולה, עם תמונות: חיבור מילה לתמונה, השלמת מילה בפסוק, נכון או לא נכון, וציור. מחוון בעמוד השני.

מקורות

- שמות א, ח-י, ספריא (מקרא על פי המסורה)
- רש"י על שמות א, ח, ספריא
- תוכנית הלימודים בתנ"ך ממלכתי ליסודי (2023), אתר תנ"ך ממלכתי

האיורים והציורים בשיעור נוצרו בבינה מלאכותית ובציור ממוחשב לשיעור הזה.

מחוון למורה

מחוון: "מֶלֶךְ חָדָשׁ"

1. מֶלֶךְ = כתר; מִצְרַיִם = פירמידות; יוֹסֵף = כתונת פסים; חָדָשׁ = כוכב.
2. המילה החסרה: חָדָשׁ. הפסוק: "וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף" (פסוק ח).
3. קם מלך חדש במצרים: נכון. המלך החדש זוכר את יוסף: לא נכון ("לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף").
4. ציור של מלך (כתר, כיסא). אין תשובה אחת נכונה; אפשר לבקש מהתלמיד/ה לספר בעל פה מה צייר/ה.

נוסח הפסוק מספריא (מקרא על פי המסורה), בלי טעמי המקרא. אפשר לענות בעל פה או בציור במקום בכתיבה; המחוון נועד למשוב ולתמיכה, לא לציון. הציורים נוצרו בבינה מלאכותית ובציור ממוחשב.